

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Волік Вячеслав Вікторович

УДК 342.9.51 : 353.2

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ
МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Дніпро – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Маріупольському державному університеті Міністерства освіти і науки України

Науковий консультант –

доктор юридичних наук, професор

Шелухін Микола Леонідович,

Маріупольський державний університет,

професор кафедри права та публічного адміністрування.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

член-кореспондент Національної академії правових наук України,

заслужений діяч науки і техніки України

Стеценко Семен Григорович,

Національна академія внутрішніх справ,

перший заступник начальника Інституту кримінально-виконавчої служби;

доктор юридичних наук, професор

Собакарь Андрій Олексійович,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,

завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки;

доктор юридичних наук, професор

Петров Євген Вікторович,

Дружківський міський суд Донецької області,

суддя.

Захист відбудеться 27 червня 2017 р. о 09-00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

Автореферат розісланий 26 травня 2017 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вже два десятиліття Україна як суверенна держава вибудовує сучасну модель суспільно-економічного устрою. До нової формації держава йде своїм особливим шляхом, вирішуючи завдання з досягнення високого (в сучасному розумінні) рівня і якості життя своїх громадян, при цьому намагаючись стабільно забезпечувати мінімальні соціальні гарантії, прийняті державою. Зрозуміло, що цей шлях не є простим.

Користування послугами транспорту є невід'ємною частиною життя громадян України. Безпека, добробут та економічна стабільність практично всього населення України залежать від рівня його захисту в одній з провідних галузей народного господарства – транспорті. Транспорт є підсистемою суспільного виробництва, яка пов'язує усі його сфери. Через це стан адміністративно-правового забезпечення транспорту є індикатором якості правового регулювання всього економічного комплексу держави.

На сучасному етапі в Україні міський транспорт розвивається й удосконалюється відповідно до державної транспортної політики, яку втілено в комплексній програмі дій за різними програмами діяльності транспортного комплексу.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про транспорт» державне управління діяльністю транспорту здійснюється шляхом проведення та реалізації економічної (податкової, фінансово-кредитної, тарифної, інвестиційної) та соціальної політики, включаючи надання дотацій на пасажирські перевезення. Місце і роль транспорту у суспільному виробництві визначає необхідність його пріоритетного розвитку, державної підтримки в задоволенні його потреб у транспортних засобах, матеріально-технічних і паливно-енергетичних ресурсах.

Вільна дія ринкових механізмів у сфері формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту не в змозі забезпечити оптимальне задоволення інтересів учасників суспільних відносин, до того ж не формуються умови для виникнення ефективного конкурентного середовища, не забезпечується захист і реалізація публічних інтересів, пов'язаних із найважливішими соціальними функціями міського громадського пасажирського транспорту. Це робить нагальною необхідність застосування публічно-правових засобів та способів правового регулювання, які певною мірою обмежують волю підприємницької діяльності перевізників міським громадським пасажирським транспортом. Конфлікт публічних і приватних інтересів, що виникає у зв'язку з цим, зумовлює необхідність погодженого правового регулювання діяльності

міського пасажирського транспорту.

Комплексного теоретичного осмислення адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту в юридичній науці сьогодні не існує. Все викладене дозволяє говорити про актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження будувалося з орієнтацією на Всесвітню декларацію та Європейську хартію місцевого самоврядування, а також європейський підхід до правового забезпечення формування й реалізації державної політики в галузі міського транспорту.

Дослідження було здійснено на основі фундаментальних розробок науковців у сфері транспортного права. Загальноправові питання щодо різних аспектів функціонування транспорту розглядалися у докторських дисертаційних дослідженнях Т.О. Гуржія, В.А. Єгізарова, Б.В. Россинського, В.Т. Смирнова, А.О. Собакаря, О.І. Чучаєва, А.І. Хаснутдінова. Питання, пов'язані з безпекою перевезень, стали предметом пильної уваги О.Д. Макарова та В.Й. Развадовського. Різноманітні проблеми правового регулювання окремих галузей транспорту досліджували В.Г. Баукін, В.Є. Емінов, В.О. Заросило, М.П. Кирєєв, Ю.М. Малєєв, В.А. Мусін, М.С. Орданський, Ю.В. Степаненко, Б.Л. Хаскельберг, А.Є. Шевченко, М.Л. Шелухін, В.І. Щукін та ін. До того ж зауважимо, що переважну більшість робіт названими вище дослідниками було виконано на стику декількох наук: таких як адміністративне право, криміналістика, кримінологія, оперативно-розшукова діяльність тощо.

Дослідження було здійснено на основі робіт у різногалузевій сфері з механізмів реалізації державної політики. Це роботи: Р.В. Войтович, Ю.Я. Грошовик, В.С. Загорського, Д.В. Карамішева, М.В. Кравченко, О.М. Крутій, В.С. Куйбіди, М.А. Латиніна, В.Л. Міненка, З.О. Надюк, А.О. Плакіді, А.І. Семенченко, Н.В. Статівки, Я.С. Стрілько тощо.

До того ж зауважимо, що переважну більшість робіт названими вище дослідниками було виконано на стику декількох наук, таких як адміністративне право, господарське та цивільне право, соціологія тощо.

Дослідження базувалося на наукових працях провідних українських вчених в галузі адміністративного права: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, В.М. Бевзенка, Ю.П. Битяка А.С. Васильєва, В.В. Галунька, С.Т. Гончарука, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, Р.А. Калюжного, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Р.С. Мельника, В.П. Петкова, С.Г. Стеценка, В.К. Шкарупи тощо. Окремо розглянуто докторське дисертаційне дослідження Є.В. Петрова «Адміністративно-господарське право як підгалузь адміністративного права України».

Разом із тим у вищезазначених дослідженнях питання вивчення адміністративно-правових засад формування та реалізації державної

політики в галузі міського транспорту не розглядались комплексно, що й зумовило вибір автором теми наукового дослідження. Актуальність теми визначається й постійним реформуванням системи міського транспорту України, вадами та прогалинами правового регулювання транспортної діяльності, що потребує наукового осмислення й вироблення відповідних практичних рекомендацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано на виконання Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» на 2016 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 213-р., Транспортної стратегії України на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2010 № 2174р, а також науково-дослідної теми «Розвиток та удосконалення транспортного законодавства України» Маріупольського державного університету.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі вивчення та систематизації існуючих наукових підходів, а також аналізу чинного законодавства України і практики його реалізації визначити сутність, особливості, види та процедури формування і реалізації державної політики в галузі міського транспорту, обґрунтувати теоретико-правові положення щодо нової моделі формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту, а також пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання відносин у галузі міського транспорту України.

Мета дослідження зумовила необхідність постановки та розв'язання таких *задач*:

- визначити зміст сучасних теоретико-концептуальних засад формування й реалізації державної політики в галузі міського транспорту та основні теоретико-прикладні проблеми удосконалення теорії і практики адміністративно-правового регулювання його діяльності;
- поглибити теорію формування й реалізації державної політики у сфері міського транспорту, розкрити сутність, форми та методи її реалізації;
- обґрунтувати концепцію механізму формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту;
- визначити стан та джерела правового регулювання державної політики в галузі міського транспорту в Україні та за кордоном;
- вивчити сучасний стан досліджень та охарактеризувати методологічні засади дослідження у сфері правового забезпечення функціонування міського транспорту;
- розвинути теорію формування й реалізації державної політики в

галузі міського транспорту, визначити роль і місце центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як суб'єктів реалізації державної політики в галузі міського транспорту;

- визначити адміністративно-правові засади удосконалення правового регулювання у сфері міського транспорту

- запропонувати класифікацію суб'єктів підприємницької діяльності у сфері міського транспорту, розкрити їх специфіку та визначити компетенцію;

- визначити особливості органів управління суб'єктів у галузі міського транспорту;

- визначити чинники, які впливають на адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту та з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту;

- аргументувати необхідність оптимізації та удосконалення структурно-функційної діяльності суб'єктів міського транспорту;

- визначити з позицій системного підходу адміністративно-господарські відносини підприємств і суб'єктів підприємницької діяльності з надання послуг у сфері міського транспорту та їх правову характеристику;

- аргументувати необхідність підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання страхової діяльності у сфері перевезень міським транспортом та визначити шляхи її розвитку;

- внести до органів законодавчої влади пропозиції щодо напрямків удосконалення адміністративно-господарських відносин з надання послуг у сфері міського транспорту.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв'язку із забезпеченням формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту.

Методи дослідження обрано з урахуванням мети й завдань дисертації, специфіки об'єкта і предмета дослідження. Під час доведення основних теоретичних положень дисертації було використано дедуктивний, індуктивний та традуктивний методи дослідження.

Для ілюстрації окремих положень дисертації були використані такі наукові методи, як: *історичний* – у дослідженні розвитку міського транспорту та його ролі в транспортному комплексі України й еволюції національного законодавства щодо розвитку міського транспорту; поняття державної політики у сфері міського транспорту (підрозділи 1.1, 1.2, 3.4); *порівняльно-правовий* – під час вивчення загальнодержавного регулювання відносин у сфері міського транспорту, розвитку правових та економіко-управлінських досліджень у сфері міського транспорту, органів управління

суб'єктів у галузі міського транспорту (підрозділи 2.1, 3.2, 4.3); *статистичний* – для аналізу даних про надання основних та додаткових послуг, які надаються у сфері перевезень міським транспортом, а також у разі страхування пасажирів під час перевезення міським транспортом (підрозділи 5.2, 5.3, 5.4); *формально-юридичний*, який дозволив проаналізувати зміст чинного законодавства у сфері регулювання перевезень міським транспортом на галузевому та місцевому рівнях, розробити пропозиції щодо напрямків удосконалення цього законодавства, компетенцію суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом, майнову основу діяльності суб'єктів у галузі міського транспорту (підрозділи 2.2, 2.3, 4.2, 4.3); *факторний аналіз*, який дав можливість установити багатомірні зв'язки змінних величин за кількома ознаками. На основі парних кореляцій у результаті *кореляційного аналізу* було одержано набір нових, укрупнених ознак-факторів щодо характеристики законодавства про міський транспорт та його місце в системі транспортного законодавства й послуг у сфері перевезень міським транспортом (підрозділи 1.3, 5.1); *контент-аналіз* дав можливість окреслити алгоритм обрання форм та методів реалізації державної політики у сфері міського транспорту, а також обрання організаційно-правової форми, порядку утворення та легітимації суб'єктів міського транспорту (підрозділи 3.5, 4.5); метод *прогнозування* дозволив сформулювати пропозиції щодо оптимізації правового регулювання у сфері міського транспорту, удосконалення структурно-функційної діяльності суб'єктів міського транспорту та правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту (підрозділи 2.4, 4.6, 5.5).

Нормативною базою дослідження є Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, міжнародно-правові акти, закони інших держав, а також міжвідомчі та відомчі нормативні акти з питань функціонування транспорту загального користування, забезпечення стабільного функціонування транспортного комплексу та надання якісних послуг громадянам.

Теоретичну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у таких галузях, як адміністративне право та управління, цивільне і господарське право, транспортне право тощо, а також особистий досвід роботи автора в юридичному управлінні Донецької міської ради.

Емпіричну базу дослідження дисертації склали узагальнення практики діяльності різних підрозділів та служб різних видів міського транспорту міст Києва та Донецька з надання якісних послуг пасажиром, службова документація підприємств транспорту, політико-правова публіцистика, довідкові видання, статистичні матеріали видів транспорту та міського самоврядування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим монографічним комплексним дослідженням адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту. З цією метою на основі системно-структурного аналізу сучасного стану функціонування міського транспорту визначено концептуальні положення стратегії формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту, а саме:

уперше:

- враховуючи призначення, функції, соціальну роль та економічний ефект міського транспорту, обґрунтовано необхідність вивчення міського транспорту як окремої категорії транспорту. Водночас зазначено, що сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини під час організації та здійснення перевезення пасажирів та їх багажу в межах міста, становить законодавство про перевезення пасажирів і їх багажу, яке за предметом правового регулювання належить до такого інституту законодавства, як транспортне законодавство;

- розроблено концепцію механізму правового регулювання діяльності та розвитку міського транспорту, яка в дослідженні являє собою комплексну, цілісну теоретичну систему, що поєднує сукупність положень загальнонаукового, науково-практичного й законотворчого характеру;

- враховуючи соціально-економічну роль міського транспорту в транспортній системі України, обґрунтовано необхідність підготовки та прийняття єдиного нормативно-правового акта, який би регулював діяльність усього міського транспорту в Україні – Закону України «Про міський транспорт», та розроблено його проект;

- зроблено висновок, що загальнодержавне регулювання відносин у сфері міського транспорту має спиратися на комплексний підхід до логістичних побудов маршрутів усіх видів транспорту та постійного контролю за дотриманням розкладу руху, дотриманням правил перевезень тощо. У зв'язку з цим доведено та обґрунтовано необхідність створення під егідою місцевого самоврядування єдиного диспетчерського центру з управління та координації транспортних потоків у межах міста, заснованого на широкому використанні сучасних електронних, комунікаційних та інформаційних технологій;

- доведено, що умовами підвищення структурно-функційної діяльності суб'єктів міського транспорту є: створення єдиного правового поля, що регулює діяльність міського транспорту; розробка єдиних механізмів до: формування тарифів; відшкодування витрат на перевезення пільгових категорій пасажирів з бюджету; оновлення рухомого складу та обслуговуючих потужностей; розробка автоматизованої системи контролю за обсягом транспортних послуг; створення мультитранспортних

диспетчерських служб у межах міста; передача власності міського пасажирського транспорту з державної власності до комунальної; закріплення виключного права на організацію транспортного обслуговування населення на маршрутній мережі міста за органами місцевого самоврядування; урахування закордонного досвіду управління системою міського транспорту шляхом проектного фінансування як різновиду муніципального замовлення;

удосконалено:

- основні напрямки розвитку національного законодавства України щодо функціонування міського транспорту та шляхи наближення цього законодавства до європейських норм, а саме до Стратегії розвитку транспортного комплексу єврозони;

- поняття «адміністративно-господарські відносини підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності з надання послуг у сфері міського транспорту», «суб'єкт у сфері перевезень міським транспортом», «державна політика у сфері міського транспорту», «транспортні послуги у сфері міського транспорту», «додаткові послуги у сфері міського транспорту», з визначенням їх складових та місця в дослідженні адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту, а також уточнено складові цих понять;

- класифікацію додаткових послуг у сфері міського транспорту; їх запропоновано класифікувати на: прямі послуги, пов'язані із забезпеченням якості перевезення пасажирів і багажу, та послуги, пов'язані з функціонуванням міського транспорту;

- вимоги до порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, зокрема в тому, що підставою для допущення відповідного суб'єкта до участі в конкурсі на здійснення перевезень пасажирів у конкретному населеному пункті повинна бути наявність відповідної майнової основи тільки на праві власності;

- поняття суб'єктів управління транспортом – як органів, організацій та їх посадових осіб, створених у встановленому законодавством порядку спеціально для здійснення управлінських функцій, наділених правами й обов'язками для реалізації державної політики у сфері міського транспорту з метою надання якісних послуг з перевезень пасажирів та багажу;

- розуміння сутності поняття про складові адміністративно-правового регулювання страхової діяльності у сфері перевезень міським транспортом щодо порядку укладення договорів страхування;

дістало подальшого розвитку:

- наукові ідеї та положення про розвиток і реалізацію державної політики в галузі міського транспорту, про адміністративно-господарські відносини підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності з надання

послуг у сфері міського транспорту;

- визначення особливостей центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як суб'єктів реалізації державної політики в галузі міського транспорту;

- форми державного впливу на діяльність міського транспорту, у тому числі і програмування транспортної діяльності, як визначення компетентними державними органами в установленому законом порядку або самими транспортними організаціями основних цілей, напрямків, пріоритетів та показників економічного й соціального розвитку транспорту загалом та його окремих видів;

- напрями дослідження про якість надання послуг на транспорті, виходячи з критеріїв якості основних та додаткових послуг;

- наукові положення щодо адміністративної природи процедур з легітимації суб'єктів міського транспорту та з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю та необхідністю їх використання в галузі управління і сталого функціонування міського транспорту.

Результати дослідження дозволили виокремити деякі напрями функціонування міської транспортної системи країни, визначити вади й прогалини в теоретичних, правових і організаційно-тактичних засадах адміністративно-правового регулювання діяльності міського транспорту та запропонувати шляхи їх вирішення.

Наукові висновки можуть бути використані в подальшій розробці положень державної політики в галузі міського транспорту, концептуальні засади якої повинні базуватись на завданнях стратегічного характеру, а саме: сталому розвитку та функціонуванні системи міського транспорту як єдиного виробничого комплексу та наданні якісних транспортних послуг населенню.

Положення дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес Маріупольського державного університету (довідка від 17 квітня 2017 року) та в навчальний процес Донецького юридичного інституту МВС України, а також використано у викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Цивільне право», «Господарське право», «Транспортне право України», у науково-дослідній роботі ад'юнктів і аспірантів (довідка від 23 жовтня 2015).

Прикладна складова підтверджується довідками про впровадження в практичну діяльність Комітетів Верховної Ради України: з питань правової політики та правосуддя (довідка № 04-29/15-1017 від 09.03.2016); з питань європейської інтеграції (довідка № 04-17/12-113 від 02.02.2016); з питань транспорту (довідка № 04-36/11-168 від 18.03.2016).

Апробація результатів дисертації. Основні положення роботи, головні висновки, пропозиції, рекомендації доповідалися на науково-практичних конференціях: «Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень» (Київ, 2013); «Актуальні проблеми господарського та цивільного права у світлі модернізації законодавства України» (Донецьк, 2013); «Право і держава сучасної України: проблеми розвитку та взаємодії» (Київ, 2013); «Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень» (Київ, 2013); «Aktualne problemy w wspolczesnej nauki» (Warszawa, Polska republika, 2013); «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті» (Одеса, 2013); «Сучасний вимір держави і права» (Острог, 2013 р.); «Научная дискуссия: вопросы юриспруденции» (Москва, 2013); «Права та обов'язки людини у сучасному світі» (Одеса, 2013); «Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку» (Запоріжжя, 2013); «Сучасний вимір держави і права» (Львів, 2014); «Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень» (Київ, 2014); «Від громадянського суспільства – до правової держави» (Харків, 2014); «Юридична наука у ХХІ ст.» (Запоріжжя, 2014); «Особенности адаптации законодательства Молдовы и Украины к законодательству Европейского Союза» (Кишинев, 2015); «Právna veda a prax v treťom tisícročí» (Košice, Slovenská republika, 2015); «Państwo i Prawo. Problemy, osiągnięcia, innowacyjność, praktyki, teoria» (Łódź, Polska republika, 2015); «Państwo i Prawo Współczesna nauka. Nowy wygląd» (Wrocław, Polska republika, 2015).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження знайшли відображення в сорок одній науковій праці, у тому числі в двох монографіях, двадцять одній статті у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України та інших держав, з яких: п'ять статей у наукових періодичних виданнях інших держав з правових наук, а також у вісімнадцяти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, які містять двадцять три підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційного дослідження складає 465 сторінки, з них основного тексту – 399 сторінок. Список використаних джерел налічує 469 найменувань і займає 50 сторінок; додатки викладено на 16 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, методи, емпіричну, нормативну та теоретичну бази дослідження, а також наукову новизну одержаних результатів, їх практичну значущість, форми апробації та впровадження одержаних результатів у практичну діяльність.

Розділ 1 «Теоретико-концептуальні засади формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту» складається з п'яти підрозділів.

У підрозділі *1.1 «Роль міського транспорту в реалізації національної транспортної політики»* визначено історичні передумови формування мережі міського транспорту України та досліджено їх розвиток від першого київського трамваю, який вважають родоначальником міського пасажирського транспорту, до сьогодні.

З'ясовано, що в чинному законодавстві міський пасажирський транспорт віднесено до категорії транспорту загального користування. З урахуванням соціальної спрямованості функціонування сучасного міського транспорту обґрунтовано необхідність виокремлення його в самостійну категорію транспорту, нарівні з автомобільним, залізничним, трубопровідним тощо.

У підрозділі *1.2 «Місце адміністративно-правового регулювання в галузі міського транспорту в системі правового регулювання транспортного комплексу»* визначено транспортне законодавство як галузь законодавства, розкрито особливості транспортного законодавства та його структуру. Доведено, що адміністративно-правове регулювання в галузі міського транспорту є складовою системи правового регулювання транспортного комплексу загалом.

З'ясовано, що в основу формування системи транспортного законодавства покладено визначення змісту транспортної діяльності. З урахуванням у сучасному законодавстві України великої кількості нормативно-правових актів, які регулюють діяльність міського транспорту як окремо, так і комплексно, зроблено висновок, що дослідження міського транспорту як інституту законодавства є доречним і актуальним.

Враховуючи місце законодавства про міський транспорт у системі транспортного законодавства, а також важливу соціально-економічну роль міського транспорту в транспортній системі України, обґрунтовано підготовку єдиного нормативно-правового акта, який би регулював діяльність усього міського транспорту в Україні – Закон України «Про міський транспорт», та подано його проект.

У підрозділі 1.3 «*Концептуальні засади державної політики у сфері міського транспорту*» запропоновано визначення державної політики у сфері міського транспорту як системи взаємопов'язаних, послідовних управлінських заходів, що об'єднані єдиною метою, об'єктом і принципами діяльності. Зміст державної політики у сфері міського транспорту розкривається через синтез основних тенденцій у цій галузі.

Державну політику у сфері міського транспорту кваліфікують як одну зі складових загальної державної політики, що являє собою систему, основними напрямками якої є: організаційно-кадрова політика держави на транспорті; майнова та інвестиційна політика; фінансово-кредитна політика; податкова політика; тарифна політика; амортизаційна політика на транспорті тощо.

Напрямки формування та розвитку державної політики у сфері міського транспорту визначаються виходячи з потреб галузі міського транспорту.

У підрозділі 1.4 «*Форми та методи реалізації державної політики у сфері міського транспорту*» визначено форми реалізації державної політики у сфері міського транспорту, які знаходять своє відображення в розробці відповідної стратегії і тактики у вигляді галузевих нормативних документів щодо практичної реалізації відповідних заходів у цій сфері. При цьому конкретно визначаються відповідні державні органи, їх функції та розподіл повноважень між центральними органами виконавчої влади, їх підрозділами в регіонах і органами місцевого самоврядування. Такий розподіл дає можливість одноманітного проведення правових і організаційних засад з реалізації збалансованої державної політики у сфері міського транспорту.

Ключовими напрямками реалізації державної політики у сфері міського транспорту є: підвищення якості перевезень; вдосконалення організаційно-структурної складової функціонування міського транспорту; впровадження та використання інноваційних технологій; забезпечення безпеки перевезень; покращення інвестиційної привабливості транспортної галузі, залучення нових інвестицій; вдосконалення тарифної політики тощо.

У підрозділі 1.5 «*Концепція механізму формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту*» визначено елементи механізму правового регулювання діяльності та розвитку міського транспорту, поєднано їх в певну систему та виявлено закономірності взаємодії цих елементів між собою.

Мета правового регулювання діяльності міського транспорту полягає в забезпеченні якісних, доступних та безпечних послуг із перевезення пасажирів міським транспортом, що однаковою мірою задовольняють інтереси перевізників, споживачів та держави.

Досягнення цілей правового регулювання здійснюється за допомогою певних засобів, що є шляхами юридичного впливу на поведінку суб'єктів. Сукупність таких засобів, які відрізняються за своєю природою та функціональним призначенням, і складає формальну ознаку механізму правового регулювання.

У підрозділі визначено специфічні ознаки механізму правового регулювання діяльності й розвитку міського транспорту та основні принципи, на яких базується цей механізм.

Розділ 2 «Теоретико-методологічні засади дослідження у сфері правового забезпечення функціонування міського транспорту» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Стан та джерела правового регулювання державної політики в галузі міського транспорту»* визначено, що наближення національного законодавства України щодо функціонування міського транспорту до європейських норм є основним напрямком цієї політики. Втілення ідеї спільного транспортного ринку з правової точки зору відбувається шляхом видання нормативних актів для уніфікації правових відносин в усіх державах-членах ЄС, а також шляхом дотримання загальноєвропейських угод і конвенцій, до яких приєдналися ці країни.

Означено джерела правового регулювання державної політики в галузі міського транспорту та пріоритетні напрямки її реформування, які ще не мають достатнього втілення в національному законодавстві, а саме: питання прозорості та публічності транспортних послуг, підвищення відповідальності замовників послуг та автомобільних перевізників, гармонізації умов конкурентоспроможності серед різних видів перевезень всередині держави, зростання фінансової стабільності операторів транспортного ринку, покращення умов праці водіїв та забезпечення безпеки під час здійснення перевезень.

У підрозділі 2.2 *«Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання в галузі міського транспорту»* зроблено висновок, що з урахуванням зарубіжного досвіду найбільш ефективною формою організації діяльності міського транспорту є конкуренція між перевізниками різних форм власності.

З точки зору правового регулювання, однаковість надання послуг з перевезення пасажирів міським транспортом відбувається шляхом видання нормативних актів для уніфікації правових відносин в усіх державах-членах ЄС, а також шляхом дотримання загальноєвропейських угод і конвенцій у галузі транспорту.

Транспортна галузь в ЄС регулюється спеціальними нормами, які встановлюють Європейський парламент і Рада Європи. Основу правового регулювання транспортної політики країн ЄС складають норми договору

про функціонування Європейського Союзу (підписаний у Римі в 1958 році як Договір про створення Європейського економічного співтовариства) та договору «Про Європейський Союз» (підписаний у Маастрихті в 1992 році).

Здійснення ідеї загального транспортного ринку юридично оформляється введенням правил уніфікації правових відносин в усіх державах-членах ЄС, а також шляхом дотримання загальних європейських договорів і конвенцій.

Вже зараз бажано розширювати і зміцнювати співробітництво в рамках міжнародних транспортних організацій при здійсненні міжнародних угод в галузі транспорту.

У підрозділі 2.3 *«Методичні підходи до дослідження правових проблем з формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту»* як методологічну основу дослідження правових проблем, пов'язаних із функціонуванням міського транспорту, обрано дворівневу систему методів, яка складається із загальнонаукових та спеціальних методів пізнання.

Стосовно дослідження правового регулювання діяльності міського транспорту, загальні методологічні засади дослідження ґрунтуються, насамперед, на синтезі системного та комплексного підходів, запровадження яких дозволило відтворити цілісну картину функціонування міського транспорту одночасно з позиції соціально-економічного значення цієї галузі, адміністративно-управлінських засад його функціонування та правового забезпечення діяльності міського транспорту.

У підрозділі 2.4 *«Розвиток правових та економіко-управлінських досліджень у сфері формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту»* науковому аналізу піддавався масив останніх, новітніх розробок у галузях правових і економічних наук, у сфері державного управління й технічної регламентації діяльності міського громадського транспорту, а також наукова література з правових, економічних, технічних наук та з науки державного управління.

Зроблено висновок, що тенденції подальших досліджень у сфері міського транспорту тісно пов'язані з процесами, які відбуваються у країні, а саме з розвитком правового регулювання функціонування міського транспорту в контексті євроінтеграційних змін у країні, а також в умовах децентралізації та регіоналізації державного управління економікою.

Розділ 3 «Організаційні засади управління міським транспортом в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Роль і місце центральних органів виконавчої влади в регулюванні діяльності міського транспорту»* зосереджено увагу на особливостях державного впливу на діяльність міського транспорту.

Додатково зазначено, що у практиці управління міським транспортом завжди стояли завдання з ефективного використання маршрутної мережі міста і створення оптимальних графіків руху транспортних засобів, якості обслуговування пасажирів і їх безпеки. Визначено необхідність здійснення комплексного підходу до логістичних побудов маршрутів усіх видів транспорту та постійного контролю за дотриманням розкладу руху, правил перевезень тощо.

У підрозділі розглянуто й проаналізовано систему нормативно-правових актів, що регулюють функціонування міського транспорту на державному рівні, в тому числі і правові акти Міністерства інфраструктури України.

Підкреслено, що, крім вищезазначених нормативно-правових актів, які регулюють функціонування міського транспорту на державному рівні, існує необхідність використання нормативно-правових актів непрофільних міністерств, які вирішують завдання з правового забезпечення рухливості й мобільності населення, реалізації цільового призначення переміщень населення, створення стійкого зв'язку пунктів розташування соціально й економічно значимих об'єктів, пунктів перетинання напрямків руху транспорту, доцільної ціни проїзду й соціального захисту окремих категорій пасажирів.

Особливу увагу приділено розгляду діяльності Державної інспекції України з безпеки на наземному транспорті та Державної інспекції України з безпеки на морському та річковому транспорті, адже саме ці інспекції здійснюють транспортну політику з безпечного функціонування міського пасажирського транспорту в межах держави. Зокрема, в галузі міського транспорту державні інспекції забезпечують контроль за організацію безпечного обслуговування населення міським транспортом незалежно від форми власності.

У підрозділі 3.2 *«Органи місцевого самоврядування як суб'єкти реалізації державної політики в галузі міського транспорту»* визначено, що для великих міст ступінь вирішеності транспортної проблеми та наявність раціональної транспортної схеми є обов'язковою умовою забезпечення стандартів якості життя. Місцевий характер виробництва і споживання послуг визначає місцевий характер управління системою міського транспорту.

Висвітлено, що відносини перевізника на міських маршрутах загального користування з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування визначаються договором про надання послуг або про організацію перевезень пасажирів на маршруті загального користування.

Акцентовано, що втручання в господарську діяльність підприємств

транспорту, відволікання їх експлуатаційного персоналу на інші роботи місцевими органами влади й самоврядування не допускається.

Обґрунтовано необхідність під егідою місцевого самоврядування створення єдиного диспетчерського центру з управління й координації транспортних потоків у межах міста, заснованого на широкому використанні сучасних електронних, комунікаційних та інформаційних технологій.

У підрозділі 3.3 *«Адміністративно-правові засади удосконалення правового регулювання у сфері міського транспорту»* підкреслено головні напрямки вдосконалення соціального забезпечення в галузі міського транспорту.

Залежно від направленості реалізації функцій у галузі міського транспорту оптимізація правового регулювання може здійснюватися за такими напрямками: оптимізація нормативно-правового забезпечення управління міським транспортом, фінансово-економічний напрямок діяльності органів управління міським транспортом, соціальний напрямок удосконалення управління міським транспортом, удосконалення технічного забезпечення міського транспорту.

Розділ 4 «Адміністративно-правовий статус підприємств у сфері міського транспорту» складається з шести підрозділів.

У підрозділі 4.1 *«Суб'єкти у сфері міського транспорту та їх класифікація»* подано класифікацію суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом. Класифікувати суб'єкти у сфері перевезень міським транспортом можна таким чином: суб'єкти, що здійснюють регулювання та контроль у цій сфері; суб'єкти, що споживають або замовляють послуги у сфері перевезень міським транспортом; суб'єкти, що надають послуги в цій сфері.

Запропоновано визначати поняття «суб'єкти у сфері міського транспорту» як учасники відносин у сфері перевезень міським транспортом, які здійснюють повноваження з керування, контролю та нагляду, а також є виконавцями, замовниками або споживачами послуг у цій сфері.

У підрозділі 4.2 *«Компетенція суб'єктів у сфері міського транспорту»* зазначено, що кожний із суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом має власний обсяг компетенції. Суб'єкти, що здійснюють упровадження державної політики, регулювання та контроль у цій сфері, мають найбільший обсяг компетенції.

Межі компетенції споживачів та замовників послуг визначаються чинним законодавством та укладеними договорами згідно з господарським та цивільним законодавством і Законом України «Про захист прав споживачів».

Дуалізм компетенції органів місцевого самоврядування полягає в тому,

що вони можуть бути як замовниками, так і виконавцями перевезень міським транспортом.

У підрозділі 4.3 «*Органи управління суб'єктів у галузі міського транспорту*» запропоновано визначення суб'єктів управління міським транспортом як органів та організацій, створених в установленому законодавством порядку спеціально для здійснення управлінських функцій, наділених правами й обов'язками для реалізації державної політики у сфері міського транспорту з метою надання якісних послуг з перевезень пасажирів та багажу.

Управління транспортом як цілісною єдиною системою персоніфіковано, уніфіковано та розподілено між органами державної влади відповідно до їх компетенції.

Структура органів управління суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері міського транспорту, залежить від організаційно-правової форми.

У підрозділі 4.4 «*Адміністративні процедури з легітимації суб'єктів міського транспорту*» акцентовано на тому, що початок діяльності суб'єкта у сфері міського транспорту передбачає виконання певних процедур, установлених чинним законодавством. Основна мета, яку ставить законодавець, визначаючи здійснення встановленого процесу щодо початку функціонування суб'єкта, полягає в обліку та контролі за законністю виникнення та діяльності суб'єктів у цій сфері.

Легітимація діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту має певні особливості та відмінності від інших сфер господарства, що пов'язано з кількома чинниками, основними з яких є підвищена увага з боку держави та органів місцевого самоврядування до діяльності міського транспорту з огляду на його соціальну значущість, з одного боку, і необхідність забезпечення належної безпеки споживачів, інших учасників дорожнього руху та екологічного стану міста, з іншого.

У підрозділі 4.5 «*Адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно міського транспорту*» акцентовано, що суб'єкт господарювання в галузі міського транспорту повинен мати достатню майнову основу для здійснення власної діяльності, а саме: необхідну кількість рухомого складу, кваліфікованого персоналу, станцій технічного обслуговування тощо.

Адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно у галузі міського транспорту складаються з кількох стадій: прийняття і перевірка документів, що подаються для державної реєстрації прав та їх обтяжень; реєстрація заяви (встановлення факту відсутності підстав для відмови в державній реєстрації прав та їх обтяжень, зупинення розгляду заяви про державну реєстрацію прав та/або їх обтяжень);

прийняття рішень про державну реєстрацію прав та їх обтяжень (відмову в ній або зупинення державної реєстрації); внесення записів.

З урахуванням сучасних тенденцій на децентралізацію та демонополізацію адміністративних послуг в Україні, саме органам місцевого самоврядування, нотаріусам та юридичним особам публічного права надано можливість здійснення адміністративних процедур щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно у галузі міського транспорту.

За Міністерством юстиції України та його територіальними органами залишаються повноваження з розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державних реєстраторів, суб'єктів державної реєстрації прав та прийняття обов'язкових до виконання рішень.

У підрозділі 4.6 *«Шляхи оптимізації структурно-функційної діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту»* визначено основні проблеми, що потребують вирішення у процесі удосконалення структурно-функційної діяльності суб'єктів міського транспорту, а саме: правові засади діяльності; організація та фінансування операційної діяльності; інвестиції та організація управління.

До основних напрямків удосконалення структурно-функційної діяльності суб'єктів міського транспорту необхідно віднести: створення єдиного правового поля, що регулює діяльність міського транспорту; розробку єдиних механізмів фінансового забезпечення функціонування міського транспорту; розробку автоматизованої системи контролю за обсягом транспортних послуг; створення мультитранспортних диспетчерських служб у межах міста; завершення процесу передачі власності міського пасажирського транспорту з державної власності до комунальної; закріплення виключного права на організацію транспортного обслуговування населення за органами місцевого самоврядування; впровадження в управління системою міського транспорту проектного фінансування як різновиду муніципального замовлення.

Розділ 5 «Адміністративно-господарські відносини підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності з надання послуг у сфері міського транспорту» складається з п'яти підрозділів.

У підрозділі 5.1 *«Поняття адміністративно-господарських відносин з надання послуг у сфері перевезень міським транспортом та їх правова характеристика»* запропоновано визначати поняття «транспортні послуги у сфері міського транспорту» як результат діяльності суб'єкта господарювання із задоволення потреб замовника (споживача) відповідно до встановлених норм і вимог, яка здійснюється для перевезення пасажирів та їх багажу, а також додаткової діяльності у сфері міського транспорту, що пов'язана із забезпеченням якості перевезення пасажирів і багажу.

Основні ознаки адміністративно-господарських відносин з надання послуг у сфері перевезень міським транспортом є такими, що:

- виникають, змінюються та припиняються у зв'язку з укладанням та виконанням адміністративних договорів між публічною адміністрацією та суб'єктами надання послуг;

- можуть виникнути лише у результаті узгодження волі їх учасників;

- можуть мати своїм предметом наслідки для суб'єктів, які надають послуги;

- спрямовані на реалізацію публічного інтересу (послуг у сфері перевезень міським транспортом), пов'язаного із забезпеченням економічного розвитку окремого регіону та держави в цілому.

У підрозділі 5.2 *«Адміністративно-правове регулювання основних послуг у сфері міського транспорту»* визначено, що сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини під час організації та здійснення перевезення вантажів, пасажирів та їх багажу в межах міста, становить законодавство про перевезення вантажів, пасажирів та їх багажу, яке за предметом правового регулювання належить до такого інституту законодавства, як адміністративно-господарське законодавство.

Організація надання основних послуг у сфері міського транспорту в межах окремої території здійснюється з боку відповідної територіальної громади, дуалізм правового статусу якої полягає в тому, що, з одного боку, територіальна громада виступає як суб'єкт господарювання, а з іншого – як суб'єкт публічної адміністрації, наділеного компетенцією у сфері публічного управління економікою.

З огляду на те, що на державу покладено впровадження політики в галузі транспорту, вважаємо за необхідне закріпити саме за державою розроблення окремого виду нормативно-правових актів – стандартів транспортних послуг.

У підрозділі 5.3 *«Адміністративно-правова характеристика додаткових послуг у сфері транспорту»* запропоновано визначати додаткові послуги у сфері міського транспорту як низку дій, які не пов'язані безпосередньо з організацією перевезення вантажів та пасажирів, але потребують виконання робіт, необхідних для надання міським транспортом своїх основних послуг.

Додаткові публічні послуги у сфері перевезень міським транспортом надаватимуть за адміністративно-господарськими договорами різної спрямованості: спільної діяльності, надання різного виду послуг, купівлі-продажу і т.д.

Правова природа послуг (послуги), що сприяють наданню основних послуг, полягає в тому, що вони є похідними від основних послуг та входять до структури транспортної послуги.

Додаткові послуги не можна ототожнювати з послугами, що надаються у сфері міського транспорту. Такі послуги не сприяють здійсненню перевезення безпосередньо, але потрібні з огляду на технічну складову процесу перевезення або надають можливість отримання додаткових коштів підприємствами міського транспорту.

У підрозділі 5.4 *«Адміністративно-правове регулювання страхової діяльності у сфері перевезень міським транспортом»* підкреслено, що всі адміністративно-правові відносини в рамках обов'язкового державного страхування на міському транспорті підлягають регулюванню нормами адміністративного права, в тому числі і відносини, що виникають у зв'язку із забезпеченням функціонування страхових фондів згідно із Законом України *«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»*. Адміністративно-правовий режим страхової діяльності в сфері дії міського транспорту включає в себе: режим реєстрації; режим захисту прав фізичних та юридичних осіб при проведенні державного контролю; режим ліцензування; режим обов'язкового аудиту, режим забезпечення фінансової стійкості.

Доведено необхідність запровадження страхування відповідальності підприємств, що надають послуги з перевезення пасажирів міським транспортом.

Відповідно, існує потреба у внесенні змін до законодавства щодо запровадження такого виду страхування, як страхування відповідальності підприємств, що здійснюють перевезення пасажирів міським транспортом.

У підрозділі 5.5 *«Основні напрямки удосконалення адміністративно-господарських відносин з надання послуг у сфері міського транспорту»* напрацьовано та висвітлено напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту, серед яких:

- необхідність перебудови законодавства, що стосується міського транспорту. Пріоритетним завданням держави є прийняття Закону України *«Про міський транспорт»*;
- впровадження якісно нової системи планування та управління міським транспортом;
- реалізація органами місцевого самоврядування своїх повноважень у сфері міського транспорту з урахуванням інтересів громади, яку вони презентують;
- посилення контролю за суб'єктами господарювання, які здійснюють свою діяльність у сфері перевезень міським транспортом;
- орієнтування надання послуг у сфері міського транспорту на інтереси споживача транспортних послуг.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та пропонується нове вирішення наукової проблеми – удосконалення правового регулювання відносин у галузі міського транспорту України. У результаті проведеного дослідження вироблено нові концептуальні підходи до теоретико-правових основ формування й реалізації державної політики в галузі міського транспорту, сформульовано низку нових наукових положень і висновків, спрямованих на досягнення поставленої мети, основними з яких є такі:

1. Зміст сучасних засад формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту визначається необхідністю: пріоритетного розвитку, державної підтримки в задоволенні потреб у транспортних засобах, матеріально-технічних і паливно-енергетичних ресурсах з урахуванням зростаючої урбанізації.

Особливість та специфіка міського транспорту, а також його відмінність від інших видів транспорту потребує виокремлення його в самостійну категорію транспорту.

Зважаючи на існування в сучасному законодавстві України великої кількості нормативно-правових актів, які регулюють діяльність міського транспорту як окремо, так і комплексно, актуальним і доречним є дослідження міського транспорту як інституту законодавства.

Наближення національного законодавства України щодо функціонування міського транспорту до європейських норм є основним напрямком розвитку щодо формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту.

До пріоритетних напрямків реформування, які ще не мають достатнього втілення в національному законодавстві, можна віднести питання прозорості та публічності транспортних послуг, підвищення відповідальності замовників послуг та автомобільних перевізників, гармонізації умов конкурентоспроможності серед різних видів перевезень всередині держави, зростання фінансової стабільності операторів транспортного ринку, покращення умов праці водіїв та забезпечення безпеки під час здійснення перевезень.

2. Основними формами державного впливу на діяльність міського транспорту в Україні є: програмування транспортної діяльності, нормативне регулювання транспортної діяльності, управління в галузі транспорту, контроль у галузі транспорту.

Загальнодержавне регулювання відносин у сфері управління міським транспортом спрямоване на ефективне використання маршрутної мережі міста і створення оптимальних графіків руху транспортних засобів, якість

обслуговування пасажирів і їх безпеку та здійснюється на рівні держави, на рівні галузі та на рівні місцевого самоврядування.

Правове регулювання діяльності міського транспорту на галузевому рівні спрямоване на врегулювання відносин, які виникають на кожному з видів транспорту щодо організації та здійснення перевезень пасажирів, багажу, вантажу, взаємодії одного виду транспорту з іншими, посилення відповідальності учасників транспортного процесу, й має локальний характер. Галузеві особливості управління міським транспортом визначаються на підставі показників попиту та пропозицій регіонального ринку транспортних послуг.

Державний вплив на діяльність міського транспорту з боку місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування заснований на основі податків, податкових пільг, встановлених нормативів та інших економічних засобів відповідно до чинного законодавства України й має суто організаційно-практичний характер.

3. Концепція механізму правового регулювання діяльності та розвитку міського транспорту – це комплексна, цілісна теоретична система, що поєднує сукупність положень загальнонаукового, науково-практичного й законотворчого характеру та дозволяє на основі реального співвідношення та взаємозв'язку організаційної та нормативно-правової складових забезпечити належне формування та реалізацію державної політики в галузі міського транспорту з метою підвищення якості перевезень; удосконалення організаційно-структурної складової функціонування міського транспорту; впровадження та використання інноваційних технологій; забезпечення безпеки перевезень; покращення інвестиційної привабливості транспортної галузі, залучення нових інвестицій; вдосконалення тарифної політики тощо.

Організаційна сторона складається із заходів, спрямованих на виконання спеціальних функцій держави, та регламентує порядок їх проведення. Нормативно-правова складова механізму правового регулювання діяльності та розвитку міського транспорту включає в себе певні елементи, що здатні забезпечити її єдність та взаємоузгодженість. Специфічні ознаки механізму правового регулювання діяльності та розвитку міського транспорту полягають, зокрема, в поєднанні норм різних галузей права, норм національного та міжнародного законодавства, що спрямовані на забезпечення ефективного функціонування транспортної галузі взагалі та міського транспорту зокрема.

До основних принципів, на яких базується механізм правового регулювання діяльності та розвитку міського транспорту, можна віднести принципи законності, удосконалення, підвищення ефективності, узгодженості тощо.

4. Інтеграція транспорту України у європейський економічний простір

здійснюється на принципах міжнародного економічного права, що стосуються ринку транспортних послуг як однієї з галузей міжнародної економіки. Інтегрування відбувається через запровадження спільної транспортної політики, яка віддзеркалює наднаціональний характер європейської інтеграції.

До пріоритетних напрямків реформування, які ще не мають достатнього втілення в національному законодавстві, можна віднести питання прозорості та публічності транспортних послуг, підвищення відповідальності замовників послуг та автомобільних перевізників, гармонізації умов конкурентоспроможності серед різних видів перевезень всередині держави, зростання фінансової стабільності операторів транспортного ринку, покращення умов праці водіїв та забезпечення безпеки під час здійснення перевезень.

Організаційно-правовий механізм управління міським пасажирським транспортом у різних європейських країнах обумовлено: різним рівнем роздержавлення та демонополізації у цій сфері, децентралізацією державного управління, відмінністю концепцій інвестиційного та поточного фінансування міського транспорту з бюджетів різних рівнів.

Діяльність державного міського транспорту за кордоном зосереджена головним чином на здійсненні непрямого регулювання транспортної системи за допомогою тарифної політики, координації ціноутворення між різними видами транспорту. Державна транспортна політика спрямована на формування і розвиток конкурентного середовища шляхом розробки і прийняття компетентними органами відповідних правил.

Досліджуючи зарубіжний досвід нормативно-правового забезпечення діяльності міського транспорту, ми дійшли висновку, що в переважній більшості розглянутих країн діяльність міського транспорту регулюється загальним транспортним законодавством, презентованим, як правило, Транспортним кодексом чи законом про транспорт. Виокремлення міського транспорту в самостійну категорію та визначення на законодавчому рівні засад його функціонування спостерігається вкрай рідко.

5. Враховуючи предмет дослідження, науковому аналізу було піддано масив останніх новітніх розробок у галузях правових і економічних наук, у сфері державного управління й технічної регламентації діяльності міського громадського транспорту.

Умовно весь масив наукової літератури з адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту, який підлягав науковому аналізу, можна розподілити на два блоки – загальний та спеціальний.

Зазначені роботи дозволили виявити актуальні проблеми правового регулювання функціонування міського транспорту, що стало в нагоді при

дослідженні механізму правового регулювання діяльності міського транспорту, а також у визначенні державної політики в галузі міського транспорту.

Обираючи методологічну основу дослідження правових проблем, пов'язаних із функціонуванням міського транспорту, вибір було зупинено на дворівневій системі методів, що складається із загальнонаукових та спеціальних методів пізнання.

У процесі дослідження правових проблем, пов'язаних із функціонуванням міського транспорту, були використані конкретні методологічні принципи дослідження, які стосуються усіх предметних сторін об'єкта – суспільно-політичних, економічних, організаційно-правових, які відображають розвиток і стан функціонування міського транспорту.

Такі принципи, як об'єктивність і предметність, відтворюваність, доказовість, свобода наукових досліджень, усебічність, системність, діалектичність, застосування формальної логіки тощо, мають універсальний характер, тому постають вихідними теоретичними передумовами дослідження діяльності міського транспорту.

Загальні методологічні засади дослідження правового регулювання діяльності міського транспорту ґрунтуються, насамперед, на синтезі системного та комплексного підходів, запровадження яких дозволило відтворити цілісну картину функціонування міського транспорту одночасно з позиції соціально-економічного значення цієї галузі, адміністративно-управлінських засад його функціонування та правового забезпечення діяльності міського транспорту.

6. Безпечне та ефективне функціонування транспортної системи держави є можливим тільки за умови відповідного державного регулювання, всебічної адміністративної, економічної та соціальної підтримки. У транспортній галузі України застосовуються такі основні форми державного впливу на діяльність міського транспорту, як: програмування транспортної діяльності, нормативне регулювання транспортної діяльності, управління в галузі транспорту, контроль у галузі транспорту.

Адміністративно-правове регулювання діяльності міського транспорту на галузевому рівні спрямоване на врегулювання відносин, які виникають на кожному з видів транспорту щодо організації та здійснення перевезень пасажирів, багажу, вантажу, взаємодії одного виду транспорту з іншими, відповідальність учасників транспортного процесу тощо.

Систему нормативно-правових актів, що регулюють функціонування міського транспорту на галузевому рівні, складають: правила надання послуг із здійснення перевезень пасажирів відповідним видом міського транспорту; правила користування відповідним видом міського транспорту з

боку пасажирів; правила технічної експлуатації транспортних засобів; норми, що регламентують порядок організації перевезень міським транспортом; норми, що регламентують заходи безпеки на транспорті.

Розглядаючи регіональні особливості управління міським транспортом, особливу увагу слід приділити обласним державним адміністраціям, адже саме вони визначають транспортну політику в рамках відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Обласні державні адміністрації мають значні повноваження в галузі містобудування, житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту, зв'язку.

Стосунки місцевих державних адміністрацій із підприємствами транспорту, що перебувають у комунальній власності, будуються на засадах підзвітності, підпорядкованості та підконтрольності цих підприємств. Одночасно стосунки міських державних адміністрацій з підприємствами транспорту, що не належать до комунальної власності, будуються на договірній і податковій основі та на засадах підконтрольності підприємств у межах повноважень органів місцевого самоврядування. Регіональну координацію міського транспорту здійснює управління інфраструктури обласної державної адміністрації. Місцевий характер виробництва і споживання послуг визначає місцевий характер управління системою міського транспорту.

Підприємства транспорту загального користування будують свою співпрацю з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування всіх рівнів на основі Закону України «Про транспорт». Органи місцевої влади та самоврядування не мають права втручатися в господарську діяльність підприємств транспорту.

Суспільна діяльність перевізника, який здійснює перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування містить договірні відносини.

7. Залежно від направленості реалізації функцій у галузі міського транспорту оптимізація правового регулювання може здійснюватися за такими напрямками: оптимізація нормативно-правового забезпечення управління міським транспортом, забезпечення координації роботи підприємств, установ та організацій міського транспорту, забезпечення управління майном транспортних підприємств, формуванням і реалізацією єдиної тарифної та цінової політики на міському транспорті, забезпечення інтересів пасажирів під час надання транспортних послуг міським транспортом.

Головними напрямками вдосконалення соціального забезпечення в галузі міського транспорту є: підвищення ролі міського транспорту в

перевезеннях; збільшення привабливості міського транспорту для мешканців міста (особливо тих, хто має індивідуальний автомобільний транспорт); максимізація комфорту перевезень; скорочення тривалості посадки, висадки та часу очікування транспорту; доступність транспортних послуг для осіб з обмеженими фізичними можливостями; зручне та раціональне розташування зупинок; забезпечення доступної тарифної системи; повнота, своєчасність та доступність інформації про транспорт; удосконалення технічного забезпечення міського транспорту.

8. Суб'єкти у сфері перевезень міським транспортом класифікуються на: суб'єкти, що здійснюють регулювання та контроль у цій сфері; суб'єкти, що споживають або замовляють послуги у сфері перевезень міським транспортом; суб'єкти, що надають послуги в цій сфері.

Суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом пропонуємо визначати як учасників відносин у сфері перевезень міським транспортом, які здійснюють повноваження з керування, контролю та нагляду, а також є виконавцями, замовниками або споживачами послуг у цій сфері.

Кожний із суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом має власний обсяг компетенції. Необхідність адміністративно-правового регулювання відповідних правовідносин з боку держави зумовлює наявність суб'єктів, що здійснюють упровадження державної політики, регулювання та контроль у цій сфері

Особливості компетенції органів місцевого самоврядування полягають у тому, що вони можуть бути як замовниками, так і виконавцями перевезень міським транспортом. Контроль та нагляд з боку органів місцевого самоврядування полягає у здійсненні перевірок виконавців щодо дотримання прийнятих на себе зобов'язань з перевезень міським транспортом.

9. Суб'єкти управління транспортом – це органи, організації та їхні посадові особи, створені в установленому законодавством порядку спеціально для здійснення управлінських функцій, наділені правами й обов'язками для реалізації державної політики у сфері міського транспорту з метою надання якісних послуг із перевезень пасажирів та багажу.

Органи управління суб'єктів у сфері міського транспорту мають як спільні риси з іншими суб'єктами, так і ознаки, що є притаманними суб'єктам тільки цієї сфери. Відмінні риси обумовлені специфічністю діяльності суб'єктів міського транспорту та необхідністю координації і контролю їх діяльності з боку компетентних органів.

Органи місцевого самоврядування розглядають як замовників транспортних послуг, а також як суб'єктів, що забезпечують взаємне функціонування маршрутів міського транспорту, мережу підприємств, пов'язаних з міськими перевезеннями та іншими міськими службами.

Органи місцевого самоврядування здійснюють свої повноваження щодо суб'єктів господарювання в межах своїх повноважень, а також окремі повноваження органів виконавчої влади, надані їм законом. Органи місцевого самоврядування створюють відповідні підприємства та служби, в яких, у свою чергу, будуть створені відповідні органи управління, підзвітні власним засновникам.

10. Легітимація діяльності суб'єктів у сфері міського транспорту має певні особливості та відмінності від інших сфер господарства, що пов'язано з кількома чинниками, основними з яких є підвищена увага з боку держави та органів місцевого самоврядування до діяльності міського транспорту з огляду на його соціальну значущість, з одного боку, а також необхідність забезпечення належної безпеки споживачів, інших учасників дорожнього руху та екологічного стану міста, з іншого.

Процес легітимації суб'єкта міського транспорту містить такі етапи: ініціативний, організаційний і завершальний, на якому відбувається набуття суб'єктом обсягу правосуб'єктності, необхідної для входження в господарську сферу та здійснення господарської діяльності. Процедура легітимації включає такі елементи, як обов'язкова державна реєстрація, внаслідок чого виникає загальна компетенція, а також ліцензування, внаслідок чого виникає спеціальна правосуб'єктність.

Технологічно послідовність державної реєстрації речових прав на нерухоме майно у галузі міського транспорту складається з: прийняття і перевірки документів; реєстрації заяви; встановлення факту відсутності підстав для відмови або зупинення розгляду заяви про державну реєстрацію; прийняття рішень про державну реєстрацію прав; внесення записів до Державного реєстру прав; видачі документів. Таким чином, адміністративні процедури з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно у галузі міського транспорту не відрізняються від процедур, прописаних в Законі України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

11. Основні проблеми, що потребують вирішення у процесі удосконалення структурно-функціональної діяльності суб'єктів міського транспорту, можна визначити за такими напрямками: правові засади діяльності; організація та фінансування операційної діяльності; інвестиції та організація управління.

До основних напрямків удосконалення структурно-функціональної діяльності суб'єктів міського транспорту необхідно віднести:

- створення єдиного правового поля, що регулює діяльність міського транспорту за напрямками чіткого розмежування компетенції, предметів відання та повноважень органів влади всіх рівнів у сфері міського транспорту; прийняття профільного закону про діяльність міського

транспорту; корегування нормативно-правової бази, стандартів та технічних умов у цій сфері; розробку та прийняття органами місцевого самоврядування локальних нормативних актів відповідно до національного законодавства та гармонізацію раніше прийнятих нормативних правових актів;

- розробку єдиних механізмів до формування тарифів; відшкодування витрат на перевезення пільгових категорій пасажирів з бюджету; оновлення рухомого складу та обслуговуючих потужностей;

- розробку автоматизованої системи контролю за обсягом транспортних послуг та створення мультитранспортних диспетчерських служб у межах міста;

- передачу власності міського пасажирського транспорту з державної власності до комунальної;

- закріплення виключного права на організацію транспортного обслуговування населення на маршрутній мережі міста за органами місцевого самоврядування;

- урахування закордонного досвіду управління системою міського транспорту шляхом проектного фінансування як різновиду муніципального замовлення.

12. Адміністративно-господарські відносини з надання послуг у сфері перевезень міським транспортом необхідно розглядати з позиції адміністративно-господарського права, яке вміщує в собі всі ті норми, що визначають, з одного боку, правовий статус та організацію діяльності суб'єктів публічної адміністрації, задіяних у реалізації економічної функції держави, а з іншого – порядок взаємодії між ними та суб'єктами господарської діяльності.

Пропонується поняття «транспортні послуги у сфері міського транспорту» визначати як результат діяльності суб'єкта господарювання із задоволення потреб замовника (споживача) відповідно до встановлених норм і вимог, яка здійснюється для перевезення пасажирів та їх багажу, а також додаткової діяльності у сфері міського транспорту, пов'язаної із забезпеченням якості перевезення пасажирів і багажу.

До основних послуг у сфері перевезень міським транспортом слід віднести перевезення пасажирів та їх багажу, перевезення вантажів у межах міста тощо. Додаткові послуги у сфері міського транспорту можна класифікувати на: прямі послуги, пов'язані із забезпеченням якості перевезення пасажирів і багажу, та послуги, пов'язані з функціонуванням міського транспорту.

Додаткові публічні послуги у сфері перевезень міським транспортом можуть надаватись за адміністративно-господарськими договорами різної спрямованості: спільної діяльності, надання різного виду послуг, купівлі-

продажу і т.д. Додаткові послуги у сфері міського транспорту можна визначити як низку дій, які не пов'язані безпосередньо з організацією перевезення вантажів та пасажирів, але потребують здійснення та виконання робіт, необхідних для надання міським транспортом своїх основних послуг.

З огляду на те, що на державу покладено впровадження політики в галузі транспорту, вважаємо за необхідне закріпити саме за державою розроблення окремого виду нормативно-правових актів-стандартів транспортних послуг. Якість обслуговування на транспорті пропонуємо оцінювати виходячи з таких критеріїв: якість основної послуги (перевезення пасажирів та вантажів); якість додаткових послуг; інформаційне обслуговування; дотримання графіку перевезення пасажирів та вантажів; компетентність та професіоналізм персоналу; задоволеність клієнтів.

13. Адміністративно-правовий режим страхової діяльності в сфері дії міського транспорту включає в себе:

– загальні адміністративні режими: режим реєстрації та режим захисту прав фізичних і юридичних осіб при проведенні державного контролю (нагляду);

– спеціальні адміністративні режими: режим ліцензування, режим обов'язкового аудиту, режим забезпечення фінансової стійкості.

Мета страхування на міському транспорті має полягати у відшкодуванні збитку, завданого життю, здоров'ю та майну особи внаслідок нещасного випадку на транспорті незалежно від перебування цієї особи в транспорті.

Захист інтересів пасажирів міського транспорту може бути ефективним у разі запровадження страхування відповідальності підприємств, що надають послуги з перевезення пасажирів міським транспортом.

Відповідно, існує потреба у внесенні змін до законодавства щодо запровадження такого виду страхування, як страхування відповідальності підприємств, що здійснюють перевезення пасажирів міським транспортом.

14. До напрямків удосконалення адміністративно-господарських відносин з надання послуг у сфері міського транспорту необхідно віднести:

– необхідність перебудови законодавства, присвяченого міському транспорту. Пріоритетним завданням держави є прийняття Закону України «Про міський транспорт»;

– впровадження якісно нової системи планування та управління міським транспортом;

– реалізацію органами місцевого самоврядування своїх повноважень у сфері міського транспорту з урахуванням інтересів громади, яку вони презентують;

- посилення контролю за суб'єктами господарювання, які здійснюють свою діяльність у сфері перевезень міським транспортом;
- орієнтування надання послуг у сфері міського транспорту на інтереси споживача транспортних послуг.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Монографії:

1. Волік В.В. Формування та реалізація державної політики в галузі міського транспорту: адміністративно-правові засади: монографія. Дніпропетровськ: Вид-во «ФОП Середняк Т.К.», 2016. 494 с.
2. Волік В.В. Державна політика в галузі міського транспорту: правові засади формування та реалізації: монографія. – Кривий Ріг: ПП «ВД «Кальміус», 2014. 376 с.

Статті у наукових фахових виданнях України:

3. Волік В.В. Роль місцевого самоврядування у регулюванні відносин у сфері управління міським транспортом // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2013. Т. 26 (65). № 2. С. 22-28.
4. Волік В.В. Державне регулювання міського пасажирського транспорту в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2013. № 22. Ч. II. С. 20-23.
5. Волік В.В. Правове регулювання перевезень міським транспортом на галузевому рівні // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2013. Вип. 4. Том 1. С. 67-69.
6. Волік В. В. До питання визначення компетенції суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом // Право і суспільство. 2013. С. 169-174.
7. Волік В.В. Про страхування пасажирів на міському транспорті // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2013. № 2. С. 42-47.
8. Волік В.В. Про основні послуги, що надаються у сфері перевезень міським транспортом // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2013. Вип. 21. Ч. 1. Т. 2. С. 129-132.
9. Волік В.В. Перспективи розвитку правового забезпечення у сфері міського транспорту // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2013. № 6/2. Том 1. С. 91-95.
10. Волік В.В. Правове регулювання відносин у сфері міського транспорту: проблеми і перспективи // Електронне наукове видання

«Порівняльно-аналітичне право». 2013. № 3-2. URL: http://www.pap.in.ua/3-2_2013/3/Volik%20V.V.pdf.

11. Волік В.В. Класифікація та визначення поняття суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом // Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2013. № 4. URL: <http://www.pap.in.ua/4/7/Volik%20V.V.pdf>.

12. Волік В.В. Про майнову основу діяльності суб'єктів у галузі міського транспорту // Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2014. № 6. URL: <http://www.pap.in.ua>.

13. Волік В.В. Форми реалізації державної політики у сфері міського транспорту // Актуальні проблеми держави і права. 2014. № 73. С. 48-52.

14. Волік В.В. Державна політика у сфері міського транспорту // Юридичний вісник. 2014. № 3. С. 91-95.

15. Волік В. В. Методологічні засади формування державної політики у сфері міського транспорту // Право і суспільство. 2014. № 5. С. 73-77.

16. Волік В.В. Організаційно-правові засади функціонування міського транспорту (досвід України та зарубіжних країн) // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. № 4. С. 17-22.

17. Волік В.В. Аналіз органів управління суб'єктів у галузі міського транспорту // Право і суспільство. 2015. № 2. С. 147-152.

18. Волік В.В. Характеристика додаткових послуг у сфері перевезень міським транспортом // Право і суспільство. 2016. № 2. С. 151-160.

Наукові статті у виданнях з юридичних наук іноземних держав:

19. Волик В. Оптимизация правового регулирования городского транспорта в Украине // *Legea și viața: международный научно-практический правовой журнал*. 2013. № 11/3. С. 48-51.

20. Волік В.В. Щодо обрання організаційно-правової форми, порядку утворення та легітимації суб'єктів міського транспорту // *JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ. S.R.L. Publicație științifico-practică de drept: Nr. 5 (9)*. 2014. С. 38-43.

21. Волік В.В. Розвиток законодавства про міський транспорт у контексті європейського вибору України // *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2015. № 3 (13). Т. 2. С. 18-21.

22. Волик В. Зарубежный опыт формирования и реализации государственной политики в сфере городского транспорта // *Legea și viața: международный научно-практический правовой журнал*. 2015. № 7/3. С. 18-21.

23. Волик В.В. Правовое регулирование деятельности городского

транспорта в Украине: проблемы и перспективы // European science. 2016. № 4 (14). С. 23-27.

Матеріали науково-практичних конференцій:

24. Волік В.В. Компетенція суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом // Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень: матеріали міжнародної наукової конференції (13-14 грудня 2013 р.). У 2-х ч. К.: Центр правових наукових досліджень, 2013. Частина I. С. 136-138.

25. Волік В.В. Правове регулювання відносин у сфері міського транспорту в Україні // Сучасний вимір держави і права: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Острог, 2013. С. 57-62.

26. Волік В.В. Правові засади управління міським транспортом з боку органів місцевого самоврядування // Права та обов'язки людини у сучасному світі: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Одеса, 2013. С. 92-93.

27. Волік В.В. Про додаткові послуги у сфері перевезень міським транспортом // Від громадянського суспільства – до правової держави: матеріали міжнародної наукової конференції. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. URL: <http://DSpace.univer.kharkov.ua>. С. 86-88.

28. Волік В.В. Регулювання перевезень міським транспортом на галузевому рівні // Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень: матеріали міжнародної наукової конференції. Київ: Центр наукових правових досліджень, 2013. С. 87-90.

29. Волік В.В. Суб'єкти у сфері перевезень міським транспортом // Право і держава сучасної України: проблеми розвитку та взаємодії: матеріали міжнародної наукової конференції (8-9 листопада 2013 р.). К.: Центр правових наукових досліджень, 2013. С. 54-56.

30. Волік В. В. Чи необхідно запроваджувати страхування пасажирів на міському транспорті // Aktualne problemy w wspolczesnej nauki: Zbior raportow naukowych. (28.06.2013 – 30.06.2013). Warszawa: Sp. z.o.o. «Diamondtradingtour», 2013. Str. 5-8.

31. Волік В.В. Щодо визначення поняття суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом // Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті: матеріали міжнародної наукової конференції (29 листопада 2013 р.). Одеса: ОДУВС, 2013. С. 55-56.

32. Волік В.В. Щодо розвитку правового забезпечення діяльності міського транспорту // Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку: матеріали міжнародної наукової конференції (27-28 вересня 2013 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2013.

С. 86-88.

33. Волік В.В. Щодо транспортних послуг у сфері перевезень міським транспортом // Актуальні проблеми господарського та цивільного права у світлі модернізації законодавства України: матеріали міжнародної наукової конференції (14 травня 2013 р.) / Донецький державний університет управління. Донецьк: ДонДУУ, 2013. С. 30-32.

34. Волик В.В. Сравнительный аспект услуг в сфере городского транспорта // Научная дискуссия: вопросы юриспруденции: материалы XIII международной заочной научно-практической конференции (6 марта 2014 г.). Москва: Изд. «Международный центр науки и образования», 2013. С. 31-37.

35. Волік В.В. Методологічні підходи до визначення державної політики у галузі міського транспорту // Юридична наука у ХХІ ст.: матеріали міжнародної наукової конференції (30-31 травня 2014 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2014. С. 134-139.

36. Волік В.В. Форми та напрями реалізації державної політики у сфері міського транспорту // Сучасний вимір держави і права : матеріали міжнародної наукової конференції. Львів: Центр правничих ініціатив, 2014. С. 121-126.

37. Волік В.В. Щодо органів управління суб'єктів у галузі міського транспорту // Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень: матеріали міжнародної наукової конференції (13-14 червня 2014 р.). К.: Центр правових наукових досліджень, 2014. Частина I. С. 62-64.

38. Волік В.В. Європейський досвід правового забезпечення діяльності міського транспорту // Особенности адаптации законодательства Молдовы и Украины к законодательству Европейского Союза: материалы международной научно-практической конференции (27-28 марта 2015 г.). Кишинев: Б.и., 2015. С. 132-133.

39. Волік В.В. Організаційно-правові засади розвитку міського транспорту в Україні в умовах євроінтеграції // Právna veda a prax v treťom tisícročí: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie (27-29 február 2015). Košice, Slovenská republika, 2015. Str. 140-141.

40. Волік В.В. Розвиток законодавства у сфері міського транспорту в контексті євроінтеграції // Państwo i Prawo. Problemy, osiągnięcia, innowacyjność, praktyki, teoria: Zbiór raportów naukowych (29.04.-30.04.2015). Łódź, 2015. Str. 5-6.

41. Волік В.В. Еволюція державної політики у сфері міського транспорту у контексті європейського вибору України // Państwo i Prawo Współczesna nauka. Nowy wygląd: Zbiór raportów naukowych (30.01.2015-31.01.2015). Wrocław, 2015. Str. 8-10.

АНОТАЦІЯ

Волік В.В. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики в галузі міського транспорту. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України. – Дніпро, 2017.

У дисертації здійснено комплексне концептуальне наукове дослідження теоретичних, правових, організаційно-тактичних і практичних проблем адміністративно-правових засад формування й реалізації державної політики в галузі міського транспорту.

Враховуючи особливості і специфіку міського транспорту, а також його відмінність від інших видів транспорту, доведено необхідність виокремлення його в самостійну категорію. Проведено дослідження загальнотеоретичних положень щодо формування й реалізації державної політики в галузі міського транспорту. Розкрито сутність рівневих особливостей правового регулювання у сфері управління міським транспортом.

Подано класифікацію суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом, охарактеризовано з позицій адміністративного права стан надання послуг у сфері перевезень різними видами міського транспорту.

Визначено основні напрямки удосконалення правового забезпечення надання послуг у сфері міського транспорту та вдосконалення правової регламентації суб'єктів у сфері перевезень. Напрацьовано правову, організаційну, інформаційну та методологічну базу з адміністративно-правових засад формування й реалізації державної політики в галузі міського транспорту.

Обґрунтовано необхідність прийняття Закону України «Про міський транспорт» та запропоновано його проект.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, державна політика, міський транспорт, національне законодавство, зарубіжний досвід, механізм правового регулювання, суб'єкти у сфері перевезень, компетенція суб'єктів у сфері перевезень, напрямки удосконалення державної політики, послуги у сфері перевезень.

АННОТАЦИЯ

Волик В.В. Административно-правовые основы формирования и реализации государственной политики в области городского транспорта. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел Министерства внутренних дел Украины. – Днепр, 2017.

В диссертации осуществлено комплексное концептуальное научное исследование теоретических, правовых, организационно-тактических и практических проблем административно-правовых основ формирования и реализации государственной политики в области городского транспорта.

Первый раздел диссертационного исследования посвящен теоретико-концептуальным основам формирования и реализации государственной политики в сфере городского транспорта. В разделе раскрыты роль городского транспорта в реализации национальной транспортной политики Украины; место административно-правового регулирования в сфере городского транспорта в системе правового регулирования транспортного комплекса; концептуальные основы государственной политики в сфере городского транспорта; формы и методы реализации государственной политики в означенной сфере; предложена концепция механизма формирования и реализации государственной политики в сфере городского транспорта.

Во втором разделе рассмотрены теоретико-методологические основы исследования в сфере правового обеспечения функционирования городского транспорта. Особое внимание уделено состоянию и источникам правового регулирования государственной политики в области городского транспорта; зарубежному опыту административно-правового регулирования в данной сфере; методическим подходам к исследованию правовых проблем формирования и реализации государственной политики в области городского транспорта; предложены пути развития правовых и экономико-управленческих исследований в сфере формирования и реализации государственной политики в области городского транспорта.

В третьем разделе проанализированы организационные основы управления городским транспортом в Украине. Структурно раздел построен на изучении роли и места центральных органов исполнительной власти в регулировании деятельности городского транспорта; органов местного самоуправления как субъектов реализации государственной политики в

области городского транспорта; административно-правовых основ совершенствования правового регулирования в сфере городского транспорта.

Административно-правовой статус предприятий и субъектов предпринимательской деятельности в сфере городского транспорта исследован в четвертом разделе диссертации. Дана классификация субъектов в сфере городского транспорта, подробно рассмотрены составляющие их правового статуса, а именно компетенция, имущественная основа, органы управления. Рассмотрены административные процедуры легитимации субъектов городского транспорта и административные процедуры по государственной регистрации прав на недвижимое имущество городского транспорта. Предложены конкретные шаги по совершенствованию структурно-функциональной деятельности субъектов городского транспорта.

В заключительном, пятом, разделе предложена классификация субъектов в сфере перевозок городским транспортом; охарактеризовано с позиций административного права состояние предоставления услуг в сфере перевозок различными видами городского транспорта; определены основные направления совершенствования правового обеспечения предоставления услуг в сфере городского транспорта и правовой регламентации субъектов в сфере перевозок.

В диссертационном исследовании наработаны правовая, организационная, информационная и методологическая базы административно-правовых основ формирования и реализации государственной политики в сфере городского транспорта.

Учитывая особенность и специфику городского транспорта, а также его отличие от других видов транспорта, доказана необходимость выделения его в самостоятельную категорию транспорта.

Предложен концептуально новый подход к организации управления городским пассажирским транспортом – создание в городах в рамках коммунальной собственности единого центра управления городским пассажирским транспортом.

Обоснована необходимость принятия Закона Украины «О городском транспорте» и предложен его проект.

Ключевые слова: административно-правовые основы, государственная политика, городской транспорт, национальное законодательство, зарубежный опыт, механизм правового регулирования, субъекты в сфере перевозок, компетенция субъектов в сфере перевозок, направления совершенствования государственной политики, услуги в сфере перевозок.

SUMMARY

Volik V. Administrative and legal basis for the formation and implementation of state policy in the field of urban transport. – Manuscript.

The thesis is for the degree of Doctor of Law by specialty 12.00.07 - administrative law and process; financial law; information law. – Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs of Ministry of Internal Affairs of Ukraine. – Dnipro, 2017.

The thesis presents a comprehensive conceptual scientific research of theoretical, legal, organizational, tactical and practical problems of administrative-legal bases of formation and realization of state policy in the field of urban transport.

Considering the peculiarity and specificity of urban transport and its difference from other kinds of transport the necessity of detachment the urban transport to separate category is proved. A research of general provisions on the formation and realization state policy in the field of urban transport is conducted. The essence of level features of legal regulation in the sphere of public transport is revealed.

The classification of transport in urban transport is shown, characterized from the standpoint of administrative law status of the provision of different types of urban transport services.

The main directions of improvement of legal support services in the field of urban transport and improving the legal regulation in the sphere of transport are conducted. Gained legal, organizational, informational and methodological framework of the administrative and legal basis for the formation and implementation of state policy in the field of urban transport.

It is proposed the project of the Law of Ukraine «About public urban transportation»

Keywords: *administrative and legal basis, state policy, urban transport, national legislation, international experience, mechanisms of regulation, subjects in the field of transport, competence in the field of transportation, directions of perfection of state policy, services in the field of transport.*